

DEZVOLTAREA ANTREPRENORIATULUI PRIN ABSORBȚIA INOVAȚIILOR ȘI TRANSFERULUI TEHNOLOGIC

Valeriu LAZĂR
Ministrul Economiei

ENTREPRENEUR DEVELOPMENT BY ABSORBING THE INNOVATIONS AND THE TECHNOLOGICAL TRANSFER

Innovation should become the watchword in public policies, governmental management and the private sector as well. The implementation of scientific achievements in practice does not have to limit only to launching of new products, but also to focus upon the efficiency efforts in the organization and ordering of the political life. In this context, innovation should exceed the technological dimension and become a social process.

Thus, I would like to stress the timeliness and the importance of introducing into the National Development Strategy 2020 of the principle of technological and social entrepreneur innovation. According to Schumpeterian traditions, the terms of "entrepreneurship" and "innovation" could be considered synonyms.

-Doamnelor și Domnilor,
stimați colegi,
onorată asistență,

Salut participanții la Conferința Națională științifico-practică „Cercetarea și inovarea în parteneriat cu mediul de afaceri”, organizată în comun cu Academia de Științe a Moldovei, Guvernul Republicii Moldova, Camera de Comerț și Industrie și Consiliul Rectorilor din Moldova. Cu o plăcere deosebită am acceptat invitația de a participa la acest eveniment, pornind de la semnificația subiectului abordat, calitatea participanților și momentul în care ne întâlnim – Ziua Științei, cu a cărei ocazie vă aduc cele mai sincere urări de bine, vă doresc multă inspirație, perseverență și creativitate.

Discuțiile care se vor purta în cadrul acestei conferințe se înscriu perfect în preocupările și agenda Guvernului. Dezvoltarea economiei inovaționale și implementarea tehnologiilor performante sunt asumate prin Programul Guvernului Republicii Moldova „Integrarea Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare” pe anii 2010-2014. Obiectivul este de a

asigura creșterea economică prin integrarea științei, inovării și transferului tehnologic cu mediul de afaceri, modificarea politicii de stat de susținere a cercetării tehnologice și atingerea scopului final de relansare economică a Republicii Moldova, asigurând o nouă calitate a creșterii economice, obiectiv realizabil doar pe o platformă inovativă.

Inovația urmează să devină cuvântul de ordine și în politicile publice, în managementul guvernamental, dar și în sectorul privat. Introducerea realizărilor științifice în practică nu trebuie însă să se limiteze, după cum este percepția acum, doar la lansarea unor produse noi, ci să se centreze pe eficientizare în cadrul eforturilor de organizare și ordonare a vieții publice, astfel încât inovația să depășească dimensiunea tehnologică și să devină un proces social.

Alături de factorii tradiționali, inovațiile au devenit cheia competitivității și afacerii de succes. Inovațiile s-au constituit într-o forță autonomă care realizează „reinginerul” economiilor naționale și a întreprinderilor. Concurența în economia globală tot mai mult se bazează pe cunoaștere, iar guvernele multor țări au sesizat faptul că una din căile posibile de depășire a crizei economice și financiare este cea de orientare a investițiilor spre sistemele inovaționale și mecanismele de transfer tehnologic. Diferențele dintre nivelul calității vieții în diferite țări de asemenea se explică prin diferențele dintre nivelul și viteza implementării inovațiilor.

În această ordine de idei, doresc să subliniez actualitatea și importanța includerii în Strategia Națională de Dezvoltare 2020 a principiului *inovării antreprenoriale tehnologice și sociale*. Potrivit tradițiilor Shumpeteriene, noțiunile de „antreprenorat” și „inovație” pot fi considerate sinonime. Anume antreprenorii sunt cei care pot contribui la dezvoltarea economică prin facilitarea realocării resurselor de la tehnologii mai puțin eficiente spre cele mai productive, prin efectuarea de „investiții pentru invenții și transfer tehnologic”, prin sprijinirea schimbărilor structurale în economie.

Antreprenorii sunt actorii dinamismului economic într-o economie de piață funcțională. Dar deficitul de competențe, frica de a-ți asuma riscuri în condițiile unui mediu de afaceri cu curenți și marcat de incertitudini politice împiedică realizarea acestor funcții în condițiile Republicii Moldova. De menționat că această oportunitate nu este valorificată și din cauza *capacității limitate de absorbție a inovațiilor de către businessul național*. Antreprenoriatul în condițiile naționale s-a distanțat de inovație din mai multe considerente. Predominarea în economia națională a întreprinderilor mici și mijlocii, cu resurse limitate din perspectiva finanțării, lipsa unei culturi inovaționale a trasat frontiere între business și știință.

Nu încapă îndoială că atât Ministerul Economiei, cât și subsemnatul sunt „proinovare” în procesul de dezvoltare a antreprenoriatului și a economiei naționale. Aș vrea, totuși, să aduc în discuție o serie de provocări care creează dificultăți și necesită soluții inteligente la nivel de politici, instrumente, instituții capabile să asigure succesul și eficiența inovațiilor și antreprenoriatului în Republica Moldova.

Printre constrângerile și provocările pentru dezvoltarea antreprenoriatului inovațional din Moldova se numără:

- incertitudinea, lipsa de transparență și volatilitatea creșterii economice;
- instabilitatea politică;
- declinul demografic;
- diminuarea productivității capitalului uman și fizic;
- calitatea nesatisfăcătoare a infrastructurii;
- presiunea politică la soluționarea problemelor sociale;
- constrângeri fiscale și imperfecțiunea mecanismului de alocare a mijloacelor publice pentru cercetare/dezvoltare;
- eficiența redusă a cheltuielilor publice în știință și inovare ș.a.

În astfel de condiții, nu există suficiente stimulente pentru antreprenori și posibilități pentru administrația publică de a investi în inovații și transferul tehnologic sau de a le disemina. Anticipiez unele reacții ale oponentilor care ar adăuga că, de fapt, țările mici, cu economii în curs de dezvoltare, care se confruntă cu presiuni sociale, culturale, fiscale, nu pot opta pentru strategia dezvoltării în baza inovațiilor. Astfel, la această etapă am putea evita costurile și riscurile de investiții în noi cunoștințe, canalizând toate eforturile spre consolidarea capacităților de absorbție a inovațiilor. Sunt multiple exemple care demonstrează că țările aflate sub presiuni similare celor cu care se confruntă businessul din Republica Moldova, politicile corporative și naționale, s-au concentrat pe sporirea capacității de a absorbi creativ inovațiile și tehnologiile, orientându-le la soluționarea problemelor stringente ale societății.

Cum ar putea fi sporită capacitatea de absorbție a inovațiilor și tehnologiilor? Elemente posibile în acest sens sunt:

- dezvoltarea competențelor care permit identificarea, comunicarea, înțelegerea și evaluarea noilor cunoștințe și informații;
- noile modele organizatorice și procesele care motivează, determină și mobilizează resursele umane și materiale, diseminează și integrează cunoștințele;
- dezvoltarea rețelelor și mecanismelor de comunicare, de promovare a inovațiilor;

- elaborarea de politici și instrumente regulatorii care orientează și asigură coerența acumulării cunoștințelor și implementarea/utilizarea lor.

Principii, Politici, Instrumente și Instituții pentru sporirea capacității de absorbție a inovațiilor și dezvoltarea antreprenoriatului inovativ:

Efectiv realizate

Pentru facilitarea inovațiilor, partajarea riscurilor și o mai bună adaptare la provocările și constrângerile mediului au fost folosite diverse politici și instrumente: crearea parcurilor industriale (studii de fezabilitate pentru 9 parcuri în diferite regiuni ale republicii), incubarea afacerii (modelul de succes Incubatorul din or. Soroca), coparticipare în finanțarea afacerii PHARE 1+1. Dacă în practica internațională aceste forme instituționale de susținere a antreprenoriatului au fost orientate preponderent spre inovare, atunci în Republica Moldova ele au fost în special centrate pe abilitarea economică a anumitor segmente sociale (*tineri, femei, persoane reintegrate sau excluse social ș.a.*) fără a orienta noile afaceri spre absorbția de inovații axate pe asigurarea eficienței, reducerea costului pentru resurse, crearea de noi piețe, satisfacerea cererii pentru servicii sociale etc.

Noile demersuri politice urmează să reconsidere susținerea din mijloacele publice a acestor instituții, exclusiv, în baza principiului inovării și transferului tehnologic, conform priorităților social-economice ale țării. Ar trebui, de asemenea, încurajată crearea unor astfel de structuri pe baza instituțiilor de învățământ superior și vocațional tehnic.

Viziuni de perspectivă

1. *Viteză și sincronizare, trecerea de la birocrație fragmentată la parteneriat flexibil și la o mai bună reglementare* – „proinovativă”, promovarea unor politici pe orizontală pentru stimularea antreprenoriatului inovațional.

2. Actualizarea politicii în domeniul educării consumatorului pentru sporirea exigențelor și a cererii pentru inovații, produse eficiente cost/utilitate; completarea cadrului legislativ cu privire la achiziții pentru includerea inovațiilor; planificarea mijloacelor pentru dezvoltarea resurselor umane în strictă conformitate cu prioritățile pentru dezvoltarea inovațională ș.a.

3. Noi produse și noi tehnologii necesită noi forme de business și servicii: brokeri inovaționali, laboratoare de cercetare tip cluster (intersectoriale).

4. Susținerea eforturilor de fondare a unor instituții de venture capital pentru asumarea riscurilor prin atragerea mijloacelor speciale ale instituțiilor, ale fondului de pensii ș.a.

5. Dinamismul socio-economic impune necesitatea schimbării accentelor de pe *public versus privat*, pe *Parteneriat Public Privat (PPP)* și perfecționarea mecanismelor de motivare a activității

inovaționale prin politici publice de facilitare a PPP în cadrul legislativ fiscal, a insolvențării, a muncii, a proprietății intelectuale, a concurenței, achizițiilor ș.a.

6. Participarea statului la fondurile private capital-venture, dezvoltarea infrastructurii etc.

7. Facilitarea creării fondurilor private de capital venture, acordarea de facilități și stimulente pentru diseminarea și comercializarea PI, crearea rețelelor de brokeri inovaționali pentru reducerea riscurilor.

8. Finanțarea multianuală și în bază de performanțe a programelor de stat de cercetare pornind de la prioritățile naționale stabilite în consultație cu mediul de afaceri. Perfecționarea mecanismului de asigurare a transparenței și echității în alocarea mijloacelor publice. Modificarea mecanismului privind libertatea de a accesa fonduri publice de către antreprenori, nu doar instituții publice acreditate pentru cercetare/dezvoltare. Încurajând antreprenoriatul inovațional societatea trebuie să ofere și a doua șansă, plata pentru greșeală trebuie să nu depășească limita care descurajează asumarea riscului.

9. Facilitarea parteneriatului știință-universitate-business (inventator) în scopul dezvoltării antreprenoriatului inovațional prin partajarea alocațiilor și profiturilor.

10. Facilitarea adoptării inovațiilor și transferului tehnologic poate fi susținută prin: finanțarea instruirii, subvenționarea de către stat a achiziției echipamentului sau tehnologiei noi, introducerea schemelor de garantare, schemelor de partajare a riscurilor. Aplicarea instrumentelor de descurajare: reglementări de interdicere a utilizării anumitor produse, tehnologii; stabilirea unor prețuri mari la tehnologiile intensive în consum de resurse, poluante.

11. *Crearea de noi locuri pentru noi colaborări (de la procese închise spre rețele puternice):* crearea laboratoarelor inovaționale, finanțarea colaborării între laboratoare inovaționale internaționale, finanțarea instituțiilor, organizațiilor și rețelelor creative, sporirea rolului intermediarilor – facilitatori, brokeri interdisciplinari, intersectoriali, interregionali, internaționali. Stimularea deschiderii instituțiilor publice, universităților pentru colaborare internațională.

12. Asigurarea relevanței studiilor privind cerințele pieței muncii și dezvoltarea competențelor antreprenoriale și inovaționale.

13. Crearea bazelor de date, diseminarea inovațiilor și facilitarea schimbului de informații pentru reducerea gradului de risc și incertitudine la implementarea inovațiilor și transferul de tehnologii.

14. Perfecționarea metodologiei de evaluare a eficienței și impactului economic și social al cercetării /inovării/transferului tehnologic. Evaluarea efectivă este o condiție a legitimității și credibilității intervenției statului în procesele inovaționale.

15. Recunoașterea și evaluarea inovațiilor la nivel național. Instituirea unor premii pentru inovații.

Urmează să creăm astfel de condiții în care IMM-urile ar atrage capital și ar crește în baza propriilor idei, să oferim acces calitativ și în timp util la dreptul proprietății intelectuale și să consolidăm eforturile pentru ca noile startup-uri să fie capabile și motivate să exploreze noi frontiere.

Actualmente, în Republica Moldova actele de politici privind dezvoltarea țării cuprind o serie de programe sectoriale legate de dezvoltarea inovațională care nu poartă un caracter integral. Țara nu dispune de un sistem inovațional dezvoltat și o strategie a dezvoltării inovaționale.

În acest context, elaborarea unui document strategic de politici care ar stabili principalele obiective și măsuri de dezvoltare a activității inovaționale, ar permite Moldovei să consolideze capacitatea de absorbție a inovațiilor și să implementeze mecanisme eficiente de dezvoltare pe termen lung.

Din aceste considerente, Academia de Științe, în colaborare cu Ministerul Economiei, a inițiat elaborarea Strategiei cu privire la dezvoltarea inovațională a Republicii Moldova pentru anii 2012-2020.

- Stimați colegi,

În final, aș dori să menționez că politicile naționale de încurajare a antreprenoriatului trebuie să rezulte în creșterea inovațiilor și transferului tehnologic. Ideile și talentul pot fi valorificate numai prin eforturi comune ale administrației publice centrale, Academiei de Științe, Agenției pentru Inovare și Transfer Tehnologic, structurilor de cercetare, inovare și transfer tehnologic, echipelor manageriale ale întreprinderilor și organizațiilor. Numai prin eforturi integrate vom putea crea premisele pentru antreprenoriatul inovațional de succes, într-o asigurare a unei creșteri economice calitative și sustenabile.

Trebuie să facem tot posibilul pentru stimularea gândirii creative a subiecților economici, a echipelor și persoanelor. E nevoie să ne debarșăm de neîncredere și pesimism. Istoria arată că anume recesiunea, criza, stagnarea provizorie a afacerilor constituie o perioadă fertilă pentru generarea ideilor și crearea viitorilor lideri.

Să ajutăm, deci, cetățenii noștri să-și creeze viitorul economic prin antreprenoriatul inovațional.

Tuturor celor prezenți le urez să se bucure de beneficiile propriilor idei, să avengeți brevete de autor, inovații implementate, iar pentru această, să conștientizăm că *trebuie să fim mai întreprinzători!*

Discurs ținut la Conferința Națională științifico-practică „Cercetarea și inovarea în parteneriat cu mediul de afaceri”.
AȘM, 10 noiembrie 2011